

บทที่ 3

ศึกษากรณีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง

3.1 ความเป็นมาเบื้องต้น

โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุงเป็นการสร้างปิดกั้นลำน้ำคลองยันที่ ต.ตะกุกเหนือ อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี เมื่อ พ.ศ.2510 กรมชลประทานได้ศึกษาร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยซึ่งร่วมอยู่ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำตาปี-พุมดวงและมีแผนงานก่อสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับการชลประทาน โครงการที่มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาในลุ่มน้ำดังกล่าว ได้แก่ โครงการเขื่อนรัชชประภา (เขื่อนเชี่ยวหลาน) ในลำน้ำคลองแสง และโครงการเขื่อนแก่งกรุงในลำน้ำคลองยันครั้นเมื่อ พ.ศ.2517 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้รับการโอนงานจากกรมชลประทานก็ได้นำมาศึกษาความเหมาะสมใหม่ ทั้ง 2 โครงการ

โดยใน พ.ศ.2517 ฝ่ายวางโครงการและแผนงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ร่วมกับ Mr. Wolfgang Rohrbach ผู้เชี่ยวชาญโคลัมโบทางการศึกษา จัดทำรายงานการพัฒนาลุ่มน้ำคลองยันขึ้นและยังได้มีการศึกษาร่วมกับบริษัทที่ปรึกษา Joint Venture KhLong Yan จากประเทศเยอรมันตะวันตก ทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ จากรายงานความเหมาะสมสรุปได้ว่าโครงการคลองยันจะประกอบด้วยเขื่อน 2 เขื่อน อันได้แก่ เขื่อนกักเก็บน้ำที่แก่งกรุงและฝายที่แก่งเล่ แต่อย่างไรก็ตามทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้ทบทวนเห็นว่าควรสร้างเขื่อนแก่งกรุงแห่งเดียวเท่านั้นและได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง"

หลังจากทำการศึกษาถึงความเหมาะสมในโครงการดังกล่าวแล้วทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้เสนอขออนุมัติก่อสร้างโครงการไปยังรัฐบาล โดยผ่านสำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรีเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2527 ครั้นเดือนกันยายน พ.ศ.2527 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งเรื่องนี้กลับมาให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่งก่อน ด้วยเหตุผลที่กล่าวว่ารัฐบาลมีแผนงานที่จะนำก๊าซธรรมชาติเข้ามาใช้ที่ขอนแก่น

แต่อย่างไรก็ตามในเดือนมีนาคม ถึง กันยายน พ.ศ.2527 ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้มอบให้บริษัทที่ปรึกษา Joint Venture Khlong Yan ทำการศึกษาและผลจากการศึกษาพบว่าสามารถเพิ่มกำลังผลิตติดตั้งเป็น 80 เมกกะวัตต์ได้ ดังนั้นโครงการนี้ได้รับการพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เมื่อ พ.ศ.2530

ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ.2531 ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้เสนอขออนุมัติก่อสร้างไปที่สำนักนายกรัฐมนตรี¹ ในที่สุดโครงการนี้ได้ถูกเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2532 โดยแทรกอยู่ในแผนการลงทุนระยะ 5 ปีของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และได้รับความเห็นชอบและอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีโดยได้มีมติเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2532 และให้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ในแผนการลงทุนและโครงการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ในระยะของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่ปรับปรุงใหม่เป็นการอนุมัติในหลักการให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างเขื่อนแก่งกรุง

แต่โครงการนี้ได้รับการคัดค้านจากสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีการเสนอให้มีการพิจารณาผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม แต่จากผลการรายงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ก็ไม่ได้ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติรับรองแต่อย่างใด ในขณะเดียวกันคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2532 มอบให้นายภิญญา ช่วยปลอด รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ไปดำเนินการชี้แจงแก่ประชาชนในท้องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์และผลกระทบของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุงให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องภายใน 1 เดือนแล้วจึงจะสามารถดำเนินการก่อสร้างต่อไปได้

¹การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย "โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง"
(กรุงเทพมหานคร : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2533), หน้า 8.

ต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2532 นายภิญญา ได้นำเสนอเรื่องนี้ เข้าที่ประชุมพร้อมกับรายชื่อประชาชนให้การสนับสนุนพร้อมทั้งชี้แจงว่าได้หาความเข้าใจกับประชาชนใน ท้องที่เรียบร้อยแล้ว แต่มีบางเสียงของประชาชนที่ต้องการให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตควบคุมและพยายามทุก วิถีทางที่จะไม่ปล่อยน้ำเสียลงบริเวณท้ายเขื่อน ในที่สุดที่ประชุมได้มีมติออกมาว่าโครงการนี้อาจจะก่อให้เกิด ภัยพิภพน้ำเสียเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสร้างเขื่อนรัชชประภาหรือเขื่อนเชี่ยวหลาน ดังนั้นจึงขอ ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเหนือเขื่อนเชี่ยวหลานให้สำเร็จสมบูรณ์เสียก่อน จึงนำ เรื่องการสร้างเขื่อนแก่งกรุงมาเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

เรื่องนี้ได้ทยอยเก็บไปเป็นเวลาเกือบ 1 ปี จนกระทั่งเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2533² นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งรับผิดชอบสำนักงานคณะกรรมการ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้เสนอเรื่องนี้เข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และคณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตดำเนินการตามโครงการนี้ พร้อมกับอนุมัติเงินจำนวน 3,110 ล้านบาท³ อันประกอบด้วยเงินตราต่างประเทศ 1,362 ล้านบาท เงินสมทบจากรัฐบาลเป็นค่าก่อสร้างตัวเขื่อน 345 ล้านบาท เงินรายได้การไฟฟ้าฝ่ายผลิต/เงินกู้ภายในหรือต่างประเทศ 1,403 ล้านบาท⁴

ในขณะเดียวกันกระแสการคัดค้านจากประชาชน อ.เมือง อ.พนพิศ อ.บ้านตาขุน อ.คีรีรัฐนิคม อ.ท่าฉาง อ.ท่าชนะ และกิ่งอำเภอชัยบุรี จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2533 โดยประชาชนมีความต้องการให้รัฐบาลทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องการสร้างเขื่อนแก่งกรุง ต่อมา เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2533 ประชาชนในอำเภอที่กล่าวข้างต้นพร้อมด้วยองค์กรอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมและนักศึกษาหลายแห่งได้ยื่นข้อเรียกร้อง 2 ข้อคือ

²สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "หนังสือที่ นร 0202/1280/พ เรื่องโครงการไฟฟ้า พลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี," 25 กรกฎาคม 2533.

³ประพันธ์ คุ่มทอง, "จากเชี่ยวหลานสู่แก่งกรุงอุบัติการณ์หายนะแห่งภาคใต้," แนวหน้า (27 มกราคม 2533) : 1.

⁴การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, "โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง," หน้า 10.

1. ยกเลิกการสร้างเขื่อนแก่งกรุง
2. ให้ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

เหตุการณ์การประท้วงดังกล่าวมีผลทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 โดยมอบหมายให้นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายอนรรฆรัตน์ วัฒนาพงศ์ศิริ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้แทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่โครงการก่อสร้างเขื่อนแก่งกรุงว่าเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และมีสภาพป่าที่สมบูรณ์หรือไม่เพียงใด โดยให้เชิญตัวแทนผู้ทำการคัดค้านและสื่อมวลชนร่วมเดินทางไปด้วย 5

ทางด้านกลุ่มผู้คัดค้านประมาณ 200 คน ได้ขอเข้าพบนายดาร์ วิณะสิงห์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ยื่นหนังสือเพื่อเรียกร้อง 5 ข้อ คือ

1. ให้นำเรื่องการสร้างเขื่อนแก่งกรุงเข้าพิจารณาในคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง
2. ให้คณะรัฐมนตรีระงับการสร้างเขื่อนแก่งกรุงชั่วคราว
3. ให้ตรวจสอบสภาพพื้นที่ป่าว่าสมบูรณ์หรือไม่ โดยตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนจาก 3 ฝ่าย
4. ให้กลุ่มผู้คัดค้านเข้าไปในสนามศรีสุราษฎร์ได้
5. ให้ย้ายนายอำเภอคีรีรัฐนิคมออกจากพื้นที่

ส่วนกลุ่มผู้สนับสนุนให้สร้างเขื่อน คือ กลุ่มนายสเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี ได้นำภานันและผู้ใหญ่บ้านและประชาชนจาก 5 ตำบลเช่นกัน ยื่นข้อเรียกร้องต่อนายกรัฐมนตรีด้วยกัน 2 ข้อ

1. ให้เพิ่มงบประมาณการสร้างเขื่อนชลประทานกับเขื่อนแก่งกรุง
2. เพิ่มงบประมาณจัดให้มีไฟฟ้าใช้ตามหมู่บ้านต่างๆ

ต่อมา นายอนันต์ อนันตกุล เลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งต่อกลุ่มผู้คัดค้านว่า ได้นำเรื่องการสร้างเขื่อนเข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งในการประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติให้ตั้งตัวแทน 3 ฝ่าย คือ ตัวแทนจากสำนักนายกรัฐมนตรี ตัวแทนจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และกลุ่มผู้คัดค้าน เพื่อตรวจสอบสภาพป่าจึงมีผลทำให้ประชาชนที่ทำการคัดค้านได้สลายตัวไปในเย็นวันนั้น

⁵กระทรวงมหาดไทย, "หนังสือที่ มท 0302/11795 เรื่องโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี," 24 กรกฎาคม 2533.

ครั้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2533 นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ทำหนังสือเลขที่ มท0302/11745 ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าเนื่องจากโครงการดังกล่าวได้มีการขมุนของฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านมาโดยตลอด ดังนั้นทางกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่าคณะรัฐมนตรีควรระงับการดำเนินการโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง จ.สุราษฎร์ธานีไว้ก่อน

ในที่สุดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2533 ได้มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระบบชลประทานและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อน และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีในคราวต่อไป 6

3.2 ประเด็นปัญหา

สิ่งที่กำลังถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ ควรที่สร้างจะเขื่อนแก่งกรุงหรือไม่ ซึ่งทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้อ้างถึงสาเหตุที่จำเป็นต้องสร้างเขื่อนแก่งกรุงด้วยสาเหตุเกิดมาจากผลการขยายตัวด้านเศรษฐกิจในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2523 - 2532) มีความต้องการใช้ไฟฟ้าในภาคใต้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยปีละ 12.54% หรือเฉลี่ยปีละ 34.42 เมกะวัตต์ ความต้องการไฟฟ้าสูงสุด พ.ศ.2533 เป็น 532 เมกะวัตต์และจากการประมาณการเพิ่มของการใช้ไฟฟ้าในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ความต้องการใช้ไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยปีละ 13.33% หรือเฉลี่ยปีละ 55.44 เมกะวัตต์ และอัตราเฉลี่ยปีละ 7.30% หรือเฉลี่ยปีละ 54.6 เมกะวัตต์ ตามลำดับ

6 กระทรวงมหาดไทย, "หนังสือที่ สฎ 0009/24083 เรื่องการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯขออนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง ท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี," 15 สิงหาคม 2533.

จากการคาดการณ์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าเชื่อมแก่งกรุงสร้างเสร็จใน พ.ศ. 2537 ความต้องการใช้ไฟฟ้าจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 859 เมกะวัตต์ ในขณะที่ พ.ศ. 2533 กำลังการผลิตไฟฟ้าทั้งระบบในภาคใต้มีเพียง 661.3 เมกะวัตต์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จึงเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องหาแหล่งผลิตไฟฟ้ามาเสริมให้ทันต่อความต้องการไฟฟ้าซึ่งมีด้วยกัน 2 แห่ง คือ โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมชนิดเครื่องที่ 1 (ใช้แก๊สเบนโซ่เพลิง) ขนาดกำลังการผลิต 200 เมกะวัตต์ ระยะเวลาการก่อสร้างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2535 - ตุลาคม พ.ศ. 2537 และโรงไฟฟ้าพลังน้ำเชื่อมแก่งกรุงเครื่องที่ 1 และ 2 ขนาดกำลังการผลิตเป็น 80 เมกะวัตต์ ระยะเวลาการก่อสร้างพฤษภาคม พ.ศ. 2533 - ธันวาคม พ.ศ. 2537 รวมกำลังการผลิตในภาคใต้ถึง พ.ศ. 2537 เป็น 891.3 เมกะวัตต์ ⁷

ถึงแม้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จะอ้างว่ามีความจำเป็นที่ต้องสร้างเชื่อมแก่งกรุงเพื่อการผลิตไฟฟ้าก็ตาม แต่โครงการนี้ก็จัดว่าเป็นโครงการเอนกประสงค์ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกทั้งด้านไฟฟ้า ด้านชลประทานและด้านการประมง โดยทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้ประเมินผลทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้ ⁸ (จากตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ระหว่างโครงการเอนกประสงค์และโครงการไฟฟ้า

		TRR (%)	B/C	Net Benefit (ล้านบาท)
1	เมื่อคิดเป็นโครงการเอนกประสงค์	15.87	1.28	1,405
2	เมื่อคิดเฉพาะด้านไฟฟ้า	14.1	1.15	501

TRR เท่ากับ อัตราผลตอบแทนการลงทุน ถ้ามากกว่า 12% ถือว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน

B/C เท่ากับ อัตราผลประโยชน์ต่อการลงทุน ถ้ามากกว่า 1.00 ถือว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน

ที่มา : ฝ่ายวางโครงการและแผนงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

⁷ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, "โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเชื่อมแก่งกรุง," หน้า 2.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

แต่คำถามจากบุคคลที่ทำการคัดค้านเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ มีทางเลือกอื่นในการผลิตไฟฟ้าหรือไม่ที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งในปัจจุบันมีทางเลือกที่น่าสนใจอย่างน้อย 2 ทาง คือ ทางเลือกที่ 1 การใช้แหล่งพลังงานจากธรรมชาติที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาระดับของเทคโนโลยีเหล่านี้ยังไม่เพียงพอจึงทำให้ประสิทธิภาพอยู่ในระดับต่ำ เราก็คงได้แต่หวังว่าในอนาคตอันใกล้การพัฒนาเทคโนโลยีด้านนี้จะก้าวหน้ามากขึ้น สำหรับทางเลือกที่ 2 คือ แนวความคิดในการอนุรักษ์พลังงานซึ่งกำลังเป็นที่นิยมใช้อย่างได้ผลในประเทศอุตสาหกรรม ทั้งเป็นการหันมาทบทวนแบบแผนการผลิตและการบริโภคพลังงานที่เราใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยตรวจสอบว่าเราได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดหรือเปล่า เช่น การผลิตมีระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุดหรือไม่ การบริโภคมีการประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุดหรือไม่ ตลอดจนมีการทบทวนของระบบการบริหารและการจัดการด้านพลังงานว่าเรามั่นนโยบายและทิศทางที่สามารถตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจได้ในระยะยาวหรือไม่

สำหรับประเทศไทยในขณะนี้จากการวิจัยของฝ่ายพลังงาน กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่าเราสามารถดำเนินการตามแนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์พลังงานโดยนำเสนอมาตรการในการจัดการการผลิตกระแสไฟฟ้าได้โดยไม่จำเป็นต้องสร้างเขื่อนเพิ่มชนอีก ดังต่อไปนี้

โดยหลักการจัดการการผลิตกระแสไฟฟ้านั้นอย่างน้อย จะสามารถดำเนินการได้ 3 ทางคือ

1. จะหาแหล่งผลิตไฟฟ้าเพิ่มเติมได้อย่างไร
2. จากแหล่งผลิตไฟฟ้าที่มีอยู่ทำอย่างไรให้ผลิตกระแสไฟฟ้าได้เพิ่มขึ้น
3. ทำอย่างไรจึงจะทำให้การใช้กระแสไฟฟ้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาล เอกชน และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้ใช้กระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และทำให้ความต้องการของกระแสไฟฟ้าเพิ่มเติมลดทอนลง ๑

๑กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, "การอนุรักษ์พลังงาน คำตอบของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่ต้องสร้างเขื่อน" (กรุงเทพมหานคร : กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม), 2533, หน้า 1. (อัสสาเนา)

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าจะมีการพูดถึงในการสร้างเขื่อนนี้ก็คือ การพูดในประเด็นไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการสร้างเขื่อนนั้น ด้วยเห็นว่าการสร้างเขื่อนทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป ประเด็นนี้ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงกับมีคำสั่งโดยมติของคณะรัฐมนตรีให้สำรวจเพื่อเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์และผลเสียจากการสร้างเขื่อนแก่งกรุงเพื่อเสนอต่อที่ประชุมในการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย

3.3 ลักษณะของการพิจารณาของเรื่องเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำแก่งกรุง

3.3.1 ผลประโยชน์จากการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำแก่งกรุง

3.3.1.1 ชนิดของผลประโยชน์ 10

1. ด้านชลประทาน สามารถส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรกรรมของโครงการ ซึ่งสามารถทำชลประทานในลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง ได้ประมาณ 240,000 ไร่
2. ด้านการประมง พื้นที่อ่างเก็บน้ำมีขนาด 29.3 ตารางกิโลเมตร ซึ่งคาดว่าจะสามารถจับปลาได้เฉลี่ยปีละ 916 ตัน คิดเป็นผลประโยชน์ปีละ 17.6 ล้านบาท
3. ด้านการผลิตไฟฟ้า สามารถเสริมกำลังการผลิตให้แก่ภาคใต้ได้ 80 เมกะวัตต์ ซึ่งให้พลังงานไฟฟ้าเฉลี่ยปีละ 178 ล้านหน่วย และจะส่งเข้าระบบโดยผ่านทางสายส่ง 115 กิโลโวลต์ ซึ่งเท่ากับสามารถประหยัดน้ำมันเตาได้ปีละ 121 ล้านบาท
4. ด้านการบรรเทาอุทกภัยและผลักดันน้ำเค็ม
5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และภาคใต้ของประเทศ

10 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, "โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง", หน้า 8.

3.3.1.2 มูลค่าของประโยชน์

1. ด้านปริมาณ

1.1 ผลประโยชน์จากไม้ จะเห็นได้ว่าการสร้างเขื่อนมีความจำเป็นที่ต้องตัดไม้ โดยบริเวณพื้นที่หางานและอ่างเก็บน้ำโครงการเขื่อนแก่งกรุง ท้องที่ อ.คีรีรัฐนิคม อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี เนื้อทั้งหมด 21,200 ไร่¹¹

โดยพื้นที่หางานมีไม้จำนวน 7,987 ต้น ทั่วเฉลี่ยต้นละ 2.5 ลูกบาศก์เมตร ปริมาตร 19,967 ลูกบาศก์เมตร และพื้นที่อ่างเก็บน้ำจะมีไม้จำนวน 62,873 ต้น ทั่วเฉลี่ยต้นละ 2.5 ลูกบาศก์เมตร รวมทั้งสิ้น 177,149 ลูกบาศก์เมตร โดยคิดเป็นมูลค่าไม้ลูกบาศก์เมตรละ 3,000 บาท เป็นเงิน 531,447,000 บาท

1.2 ผลประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ คาดว่าจะสามารถจับปลาได้เฉลี่ย ปีละ 916 ตัน คิดเป็นผลประโยชน์ปีละ 17.6 ล้านบาท

1.3 ผลประโยชน์จากการประหยัลดพลังงานน้ำมัน โดยสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนของน้ำมันเตาได้ปีละ 121 ล้านบาท

2. ด้านคุณภาพ

2.1 ด้านป้องกันน้ำท่วม โดยจะสามารถบรรเทาทกภัยเพราะในฤดูน้ำหลาก ช่วยเก็บน้ำ ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อที่จะได้เก็บน้ำเพื่อการชลประทานด้วยอีกทางหนึ่ง

¹¹ กรมป่าไม้, "หนังสือที่ กษ 0731/3693 เรื่อง ให้เจ้าหน้าที่ออกไปดำเนินการตรวจสอบสภาพป่าบริเวณที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยขออนุญาตเข้าหาประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าไม้ เพื่อดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแก่งกรุง ท้องที่ อ.คีรีรัฐนิคม และ อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี," 8 มิถุนายน 2533.

2.2 ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งต้องถือว่าเชื่อมโดยส่วนใหญ่สามารถทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ที่สามารถนำรายได้เข้าประเทศได้อีกทางหนึ่ง ทั้งยังเป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับประชาชนในภาคได้ด้วยอีกทางหนึ่ง

2.3 ด้านการป้องกันทำลายป่าไม้ เพราะเมื่อสร้างเขื่อนแล้วจะประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติเพิ่มเติมอีก 720,000 ไร่

3.3.1.3 บุคคลที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการดังกล่าว

1. พรรคการเมือง การสร้างเขื่อนแก่งกรุงจะทำให้เกิดความแตกแยกและความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคกิจสังคมในเรื่องของคะแนนเสียงเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขต 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายอาคม ไสยะอาด ผู้อำนวยการอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะต้องเข้าไปจัดการไม้ในเขตที่จะสร้างเขื่อนแก่งกรุง และเป็นผู้มีสิทธิ์ที่จะให้ใครได้รับสัมปทานป่าไม้ในเขตความรับผิดชอบดังกล่าวก็ได้ ทั้งยังเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังผลประโยชน์จากการสร้างเขื่อนครั้งนี้อย่างแน่นอน ส่วนทีมของนายภิญญา ช่วยปลอด และไพฑูริย์ วงศ์วานิช ซึ่งต้องแย่งชิงคะแนนเสียงกันอยู่เพราะฐานเสียงของนายสุเทพ จะอยู่ใน อ.คีรีรัฐนิคม ซึ่งเป็นเขตป่าไม้และได้ผลประโยชน์จากการตัดไม้เนื้อเขื่อน ขณะที่ฐานการเงินของนายภิญญา อยู่ที่ อ.กาญจนดิษฐ์ ซึ่งเป็นเขตที่มีการเลี้ยงกุ้งและการเพาะเลี้ยงกุ้งบริเวณชายฝั่ง และจำต้องได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนแก่งกรุงอย่างแน่นอนทำให้นายภิญญา ต้องออกมาคัดค้านเนื่องมาจากคะแนนเสียงในพื้นที่ของนายภิญญาเอง

2. กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น กลุ่มสมาชิกสภาจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ในเขื่อนที่เป็นหัวคะแนนให้กับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีฐานมวลชนในพื้นที่ในเขื่อนซึ่งคาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการทำไม้ในพื้นที่นอกขอบอ่างเก็บน้ำ

3. ประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์จากเขื่อน อันได้แก่ประชาชนริมน้ำในเขต อ.คีรีรัฐนิคม ที่ถูกน้ำท่วมทุกๆ 2-3 ปีเป็นประจำให้การสนับสนุนเพราะน้ำจะไม่ท่วมอีกแล้ว

3.3.2 ผลเสียจากการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำแก่งกรุง

3.3.2.1 ชนิดของผลเสีย

1. ด้านเงินลงทุน เงินลงทุนส่วนใหญ่จะ ได้มาจากเงินกู้ โดยแบ่งเป็นเงินกู้ต่าง ประเทศจำนวน 1,362 ล้านบาท และเงินกู้ภายในประเทศและรายได้ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต จำนวน 1,403 ล้านบาท จากจำนวนเงินลงทุนทั้งหมด 3,110 ล้านบาท ทั้งยังต้องอาศัยเงินงบประมาณแผ่นดิน จากรัฐบาลเป็นเงิน 345 ล้านบาทอีกด้วย
2. ด้านทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ที่ต้องสูญเสียมีจำนวน 21,200 ไร่ เช่น พื้นที่บริเวณหางานจะต้องสูญเสียพื้นที่ประมาณ 2,875 ไร่ ซึ่งมีไม้โตได้ขนาดตั้งแต่ 50 ซม.ขึ้นไป ประมาณ 7,987 ต้น ส่วนพื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำจะต้องสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 18,325 ไร่ ซึ่งมีไม้โตได้ขนาดตั้งแต่ 50 ซม.ขึ้นไปประมาณ 62,873 ต้น
3. ด้านสัตว์ป่า ถ้ามีการสร้างเขื่อนจะมีผลทำให้ปริมาณของสัตว์ป่าถูกจำกัด ลง เนื่องจากพื้นที่และปริมาณของการเปลี่ยนแปลงพันธุ์ตามธรรมชาติถูกจำกัดให้อยู่ในขอบเขตของ กลุ่มเฉพาะซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพทางกรรมพันธุ์ ซึ่งจากการสำรวจสภาพป่าไม้ในบริเวณที่จะสร้างอ่าง เก็บน้ำในโครงการ และจากการตรวจสอบเอกสารจำนวนประชากรสัตว์ป่า โครงการเขื่อนแก่งกรุงนั้นพบ ว่ามีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าโครงการเขื่อนรัชชประภา เขื่อนหลวงสวน และเขื่อนแก่งเสือเต้น¹⁴
4. ด้านต้นน้ำลำธาร เมื่อมีการสร้างเขื่อนขบวนการเกี่ยวกับวัฏจักรของน้ำ ตามธรรมชาติจะถูกชักนำหรือหักเหไปจากเดิม ทั้งจะเปลี่ยนไปโดยมีการสะสมความชื้นไว้เฉพาะเหนือ เขื่อน ส่วนใต้เขื่อนลงมาความชื้นจะลดลงซึ่งเป็นข้ออธิบายการเกิดสภาวะแห้งแล้งใต้เขื่อน
5. ด้านเกษตรกรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทที่ได้รับความเสียหายจากการ สร้างเขื่อน

¹⁴ชูลีพร ไกรเวียง, "ผลการสำรวจข้อมูลภาคสนามโครงการโรงไฟฟ้าน้ำเขื่อนแก่งกรุง จ.สุราษฎร์ธานี" 25-27 พฤษภาคม 2533. (อัดสำเนา)

5.1 พื้นที่รับน้ำและอัตราการพังทลายของดิน สภาพพื้นที่รับน้ำของ โครงการเชื่อมแก่งกรุง เนื่องจากมีสภาพเป็นภูเขาค่อนข้างสูงชันพื้นที่รับน้ำเป็นรูปตัววีประกอบด้วยสภาพดินเป็นดินที่ง่ายต่อการชะล้างและพังทลาย จากการศึกษาอัตราการพังทลายและการตกตะกอนในบริเวณอ่างเก็บน้ำพบว่ามีความสูงถึง 134,516 ตัน/ปี และหากประเมินสภาพการพังทลายรวมถึงลักษณะพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงนี้สามารถประเมินได้ว่า หากใช้วิธีตัดไม้ออกจากป่าทั้งหมดเพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำแล้วจะทำให้เกิดการพังทลายและการตกตะกอนสูงมากขึ้น และส่งผลกระทบต่ออายุการใช้งานของเขื่อนทำให้ เขื่อนมีอายุการใช้งานสั้นลง

5.2 ด้านเกษตร การออกแบบเขื่อนส่วนใหญ่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่ผ่านมามีการออกแบบเป็นเขื่อนเอนกประสงค์ แต่กลับมีหน้าที่หลักคือการผลิตกระแสไฟฟ้า ส่วนการทำชลประทานก็ทำได้เฉพาะฤดูฝนเท่านั้น โดยในฤดูแล้งแทบจะไม่มีประโยชน์เลย เพราะเขื่อนไม่สามารถระบายน้ำเพื่อใช้ในการชลประทานได้

6. ด้านโบราณคดี ในพื้นที่โครงการพบวัตถุที่มีคุณค่าทางโบราณคดีหลายชิ้นที่บริเวณคลองบางทอย โดยสันนิษฐานว่าบริเวณคลองยันเคยเป็นเส้นทางคมนาคมสมัยโบราณสายหนึ่งที่เชื่อมติดต่อระหว่างฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกของคาบสมุทรมลายู นอกจากนี้ยังพบร่องรอยการทำเหมืองแร่ดีบุกอายุไม่น้อยกว่า 100 ปีที่บริเวณบ้านบางทอยและพบเศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบดินเผาของชาวจีนชาวเวียดนามที่เข้ามาทำเหมือง ดังนั้นงานสำรวจด้านโบราณคดีควรจะ ได้มีการสำรวจขุดค้นอย่างละเอียด โดยเฉพาะที่บริเวณเหมืองเก่าที่บ้านบางทอย

7. ด้านสาธารณสุข โดยพิจารณาด้านโรคระบาด ด้วยสภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำนี้ทำให้ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำล้นน้อยกว่าเดิม จุลชีพประเภทต่างๆซึ่งต้องการออกซิเจนก็จะตายไป ส่วนที่ไม่ต้องการออกซิเจนก็จะเจริญแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็ว เช่น โรคเท้าช้าง พยาธิใบไม้ในตับ มาเลเรีย แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากโครงการเชื่อมแก่งกรุงเดิมไม่มีประชาชนอาศัยอยู่เลย จากการศึกษาปัญหาสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ท้ายน้ำบริเวณใกล้เคียงกับโครงการพบว่า โรคติดต่อที่พบมากได้แก่ มาเลเรีย รองลงมาเป็นไข้หวัด โรคอุจจาระร่วง และไข้หวัดใหญ่ สภาวะด้านสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมไม่ดีนักเนื่องจากการดำรงชีวิตของประชาชนมีลักษณะชนบททั่วไป

จากการศึกษาเกี่ยวกับหอยที่เป็นพาหนะนำโรคสำคัญในพื้นที่อ่างเก็บน้ำและ
ท้ายน้ำไม่พบหอยที่เป็นพาหนะนำโรคพยาธิใบไม้ในโลหิตและโรคทอนน พยาธิใบไม้ในตับ ในบริเวณที่พบ
เฉพาะท้ายน้ำพบหอย *Pila ampullace turbinis* ซึ่งเป็นพาหนะนำเชื้อ *Angiostrangylus*
Cantonensis, หอย *Filopaludina* Spp และหอย *Corbicula* Spp เป็นพาหนะนำเชื้อ
Echinostiona Spp ซึ่งไม่เป็นปัญหาสำคัญต่อชุมชนทางด้านสาธารณสุขหากป้องกันแก้ไขได้โดยให้
ความรู้แก่ประชาชนทั้งด้านสุขอนามัยการสุขภาพที่

8. ด้านทรัพยากรประมงซึ่งแบ่งผลเสียออกเป็น 2 ประเภท

8.1 การรบกวนของน้ำเค็มมีผลต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คือ เมื่อระบาย
น้ำออกจากเขื่อนมาปะทะกับน้ำเค็มจากปากคลองยัน น้ำจากเขื่อนไม่สามารถระบายลงสู่ปากอ่าวได้
สารต่างๆที่กักพืดมากับน้ำจะเกิดการตกตะกอนมีผลให้ออกซิเจนที่อยู่ภายในน้ำลดลงอย่างรวดเร็ว สัตว์
น้ำที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพนั้นได้

8.2 ปัญหาน้ำเสียที่ถูกปล่อยจากเขื่อน จากข้อมูลการสำรวจเขื่อนโดยเฉพาะ
โครงการเขื่อนเชี่ยวหลานพบว่าประสบปัญหาน้ำเน่าเสียเนื่องจากการหมักหมมของไม้ได้เขื่อน ทำให้
สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่อ่างเก็บน้ำไม่สามารถอยู่อาศัยในบริเวณที่ลึกลงจากผิวน้ำได้ และเมื่อมีการปล่อย
น้ำเสียออกมากก็จะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำได้ เขื่อนทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพนั้นได้

9. ทรัพยากรแร่ แร่เศรษฐกิจที่พบในแถบนี้ส่วนมากพบแร่ดีบุกและวุลแฟรม
ซึ่งได้มีการยื่นขอประทานบัตรทำเหมืองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับอนุญาตซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือ
ของโครงการปัจจุบันมีชาวบ้านไปทำการร่อนแร่บางส่วนแล้ว ตามรายงานนักวิชาการที่ทำการสำรวจ
ศึกษาด้านธรณีเคมีและแร่โลหะหนักพบว่าแร่ดังกล่าวไม่มีศักยภาพพอที่จะทำเหมือง อย่างไรก็ตาม
มีข้อที่น่าสังเกตบางประการที่น่าจะทำการสำรวจทางธรณีอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้แน่ใจว่า
บริเวณดังกล่าวไม่มีแร่ธาตุที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

3.3.2.2 มูลค่าของผลเสีย

1. ด้านปริมาณ

1.1 ด้านเงินลงทุน ปรากฏว่าเงินส่วนใหญ่ต้องนำมาจากการกู้เงินจากต่างประเทศถึง 1,362 ล้านบาท และยังต้องกู้เงินจากภายในประเทศถึง 1,403 ล้านบาท ซึ่งรวมเงินกู้ทั้งหมดแล้วพบว่าจะมีมากถึง 89% ของเงินลงทุนทั้งหมดที่จะต้องใช้ในการสร้างเขื่อน

1.2 ด้านทรัพยากรป่าไม้ ถึงแม้ว่ามูลค่าของไม้ที่ได้จากการก่อสร้างเขื่อนในส่วนของพื้นที่อ่างเก็บน้ำ พื้นที่สร้างถนนและการวางสายส่งไฟฟ้าคิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 29,730 ไร่ หรือ 7.2% ของพื้นที่ลุ่มน้ำหรือ 98.40% ของพื้นที่โครงการทั้งหมด จากการประเมินของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เฉพาะไม้ที่ได้จากการก่อสร้างเขื่อนและพื้นที่อ่างเก็บน้ำจะมีจำนวน 21,200 ไร่ และมีมูลค่าไม้โดยคิดเป็นเงินประมาณ 531 ล้านบาท ในขณะที่พื้นที่ป่าของประเทศมีจำนวนน้อยลงเพราะฉะนั้นความต้องการไม้ย่อมเพิ่มขึ้น ราคาของไม้ย่อมแพงขึ้นเช่นกัน เมื่อไม้ที่จะใช้จำเป็นต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 2 ปีจึงจะใช้งานได้ถ้าคิดเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสแล้วมูลค่าของไม้ที่ถูกตัดไปก็ย่อมจะมีไม้ที่ค่าที่มากกว่า 531 ล้านบาทอย่างแน่นอน

จะมองเห็นได้ว่าโครงการสร้างเขื่อนส่วนใหญ่จะตีค่าความสูญเสียป่าไม้ในแง่เศรษฐกิจที่ไม้จะมีราคาเท่าไรในตลาด แต่ไม่ได้มองคุณค่าทางนิเวศน์วิทยาที่ตัวออกมาเป็นตัวเลขไม่ได้ทั้งที่เป็นคุณค่าที่มีความสำคัญต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ความสมดุลและความบริสุทธิ์ของอากาศหรือเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า¹³

2. ด้านคุณภาพ

2.1 ด้านสัตว์ป่า จากการสำรวจสภาพป่าในบริเวณที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำในโครงการเมื่อ พ.ศ.2527 สัตว์ป่าในท้องถิ่นมีถึง 222 ชนิดซึ่งแบ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานด้วยนม 51 ชนิด นก 143 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 28 ชนิด ในจำนวนนี้พบสัตว์ป่าที่จัดว่าพบน้อย (Less Common) และกำลังจะสูญพันธุ์ (Endangered Species) จำนวน 4 ชนิด คือ แก้งหม้อ นกหัวนกกชนหิน และตะกวด นอกจากนี้ยังพบสัตว์ป่าที่จัดว่ามีแนวโน้มจะสูญพันธุ์ในอนาคต (Threatened) อยู่ 34 ชนิด สัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติอนุรักษ์สัตว์ป่า 1 ชนิด คือ เลียงผา

แม้ว่าสัตว์ป่าในเขตโครงการดังกล่าวจะมีไม่มากนักแต่ก็ไม่สามารถประเมินออกมาเป็นมูลค่าของตัวเงินได้ ทั้งจากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ป่าได้ยืนยันว่าสัตว์ส่วนใหญ่อาศัยและหากินอยู่กับแม่น้ำ ถ้าบริเวณนั้นถูกน้ำท่วมเพื่อกักเก็บน้ำ เหมือนกับหลายแหล่งอาหารและที่อยู่ของมันแม้ว่าในบางโครงการที่มีแผนโยกย้ายสัตว์แต่แผนดังกล่าวก็มักจะ ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะสัตว์ที่ย้ายออกมาได้ ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้ ปลาบางชนิดจะต้องการแม่น้ำที่มีกระแสน้ำอย่างท่วมขังอยู่ นกบางชนิดจะบินกลับมายังที่ที่มันเคยอยู่หรือสัตว์บางชนิดต้องกินหญ้าเฉพาะอย่าง เมื่อหญ้าแบบนี้ถูกน้ำท่วมไปก็จะ ไม่มีอะไรกิน¹⁴ซึ่งก็จะมีผลทำให้การสูญเสียสัตว์ป่ามีมากขึ้นอย่างแน่นอนเมื่อมีการสร้างเขื่อนดังกล่าว

2.2 ด้านการเกษตร เราจะพบว่าเขื่อนพลังน้ำที่เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ไม่สามารถผลิตไฟฟ้าได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผลจากการสำรวจที่ผ่านมาพบว่าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเขี้ยวหลานสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้เพียง 18% ของเป้าหมายที่วางไว้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าต้องกักเก็บน้ำไว้เพื่อการเกษตรกรรมด้วยจึงไม่สามารถนำไปผลิตไฟฟ้าได้เต็มประสิทธิภาพ

2.3 ด้านโบราณคดี แม้ว่าข้อมูลจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯจะ ได้กล่าวไว้ว่าพบหลักฐานทางโบราณคดีไม่มากนักและถือว่าพื้นที่บริเวณนี้ ไม่มีความสำคัญทางโบราณคดี แต่ข้อมูลชุดนี้ได้รับการท้วงติงจากกรมศิลปากรว่าขาดรายละเอียดในการยืนยันแหล่งที่พบและการศึกษาของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯเป็นไปอย่าง ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งมูลค่าทางประวัติศาสตร์ที่ไม่สามารถประเมินเป็นตัวเลขได้ว่าควรจะมีราคาเท่าไร

2.4 ด้านสาธารณสุข แม้ว่าจากการสำรวจจะไม่พบพาหะนำโรคที่สำคัญแต่สิ่งนี้ก็ไม่สามารถประมาทได้ว่าจะไม่เกิดโรครังกลัวขึ้นจริง และถ้าเกิดขึ้นจริงจะต้องใช้เงินงบประมาณเท่าไรในการรักษาและยับยั้งโรคที่อาจจะเกิดขึ้น

¹³แอตเวิร์ด โกลด์สมิท และ นิโคลาส ยิวด์ยาร์ด, ผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจากเขื่อนขนาดใหญ่, แปลโดย ชูสิทธิ์ วิริยะวงศ์ชัย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี, 2533), หน้า 19.

¹⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 187.

2.5 ด้านทรัพยากรประมง ในบริเวณคลองยันพบว่ามีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง มีปลาถึง 54 ชนิดคิดเป็นผลผลิตเฉลี่ย 16.2 กิโลกรัมต่อไร่ การสำรวจหาชนิดและปริมาณของแพลงตอนพบว่าในฤดูฝนมีแพลงตอนอยู่ 19 ชนิด ส่วนในฤดูแล้งมีแพลงตอนอยู่ 65 ชนิดซึ่งส่วนใหญ่พบชนิดที่เป็นพืช ไดอะตอมเป็นแพลงตอนที่พบมากที่สุด สำหรับสัตว์หน้าดินพบ 3 ชนิดเป็นประเภท Aeolosomatids, Branchiobdellids และ Chirononids

แม้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจะกล่าวไว้ว่าการสร้างเขื่อนเป็นการสนับสนุนอุตสาหกรรมการประมงดูเหมือนว่าจะมองเพียงในระยะสั้นเท่านั้น เพราะจากการสำรวจจากการสร้างเขื่อนในอดีตที่ผ่านมาพบว่าผลกระทบที่จะเกิดขึ้นส่วนใหญ่จะทำให้การวางไข่ของปลาลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพนิเวศวิทยาในระยะแรกๆ เริ่มมีการเก็บกักน้ำ น้ำในอ่างเก็บน้ำมีคุณภาพต่ำเมื่อปล่อยออกมาจะทำให้คุณภาพน้ำมีออกซิเจนละลายน้อยเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำ เมื่อเริ่มทำการเก็บกักน้ำสารอาหารจะถูกกักเก็บอยู่ในอ่างเก็บน้ำทำให้ความสมบูรณ์ของสารอาหารบริเวณท้ายน้ำลดลง

แต่อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรประมงเห็นได้จากเขื่อนรัชชประภาปรากฏว่าในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาได้เขื่อนรัชชประจนมาถึง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี เกิดการเน่าเสียจนเป็นสาเหตุให้ปลาตาย 15

ทั้งจากการศึกษาและสำรวจสภาพเขื่อนเขี้ยวหลานหรือเขื่อนรัชชประภาพบว่าปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำของโครงการเขื่อนแก่งกรุงอาจจะมีผลกระทบได้เช่นเดียวกับเขื่อนรัชชประภาเพราะ

1. คุณภาพน้ำที่กักเก็บในอ่างเก็บน้ำในระยะแรกจะมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากอินทรีย์สารทับถมมากจึงทำให้การใช้ประโยชน์จากน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่เกิดผลดี เมื่อน้ำถูกปล่อยลงสู่บริเวณท้ายน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจะได้น้ำที่มีคุณภาพต่ำมากทำให้ประชาชนที่อยู่ท้ายน้ำไม่สามารถนำมาอุปโภคบริโภคได้เป็นระยะเวลา 3-5 ปี

15ณรงค์ ฌ. เชียงใหม่. "สรุปปัญหาน้ำเน่าในลำน้ำพุมดวง-ตาปี" (กรุงเทพมหานคร : กรมประมง, 2533), หน้า 2.

2. การเก็บกักน้ำในระยะแรกทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในบริเวณท้ายน้ำ ทำให้เกิดการรบกวนของน้ำเค็มซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ บริเวณ อ.กาญจนดิษฐ์ และ อ.ปากอ่าว อ.บ้านดอนทั้งหมด ปัจจุบันพบว่าความผันแปรของปริมาณน้ำจืดประกอบกับการรบกวนของน้ำเค็มเริ่มมีผลกระทบต่อการเพาะเลี้ยงชายฝั่งบริเวณ อ.กาญจนดิษฐ์ บ้างแล้ว

3.3.2.3 บุคคลที่ได้รับผลกระทบ

ได้แก่ประชาชนที่อยู่ใน อ.กาญจนดิษฐ์ เป็นเขตที่มีการเลี้ยงกุ้งและการเพาะเลี้ยงบริเวณชายฝั่ง ทั้งยังได้รับผลเสียหายจากการสร้างเขื่อนซึ่งจะมีผลต่อประชาชนที่ต้องอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว แต่ผลเสียหายดังกล่าวถึงนี้เป็นผลเสียระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวเมื่อใดก็ได้ ติดตามด้วยปัญหาของน้ำเสียที่จะถูกปล่อยลงมาในระยะเริ่มต้นหลังจากที่เขื่อนสร้างเสร็จแล้ว

3.3.3 การเปรียบเทียบผลประโยชน์และผลเสีย

3.3.3.1 ควรทำ/ไม่ควรทำ

แม้ว่ารัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติเงินงบประมาณในการสร้างเขื่อนแก่งกรุง ในขณะที่ผลเสียอันเกิดจากการสร้างเขื่อนมีมากกว่าผลดีที่ควรจะได้รับ เพราะในระยะเวลาดังกล่าวปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเริ่มถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญ ถึงขนาดที่รัฐบาลในสมัยนั้นได้ออก พ.ร.บ. ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ แต่ปรากฏว่ามีการตีค่าของการทำลายป่า ไม่นับน้อยกว่าความเป็นจริง

ทั้งจากการพิจารณาผลดีที่ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้อ้างว่าจะเกิดผลดีต่อภาคเกษตรกรรมนั้น ปรากฏว่าการสร้างเขื่อนจะทำให้พื้นที่เกษตรกรรมได้รับผลประโยชน์จากการสร้างเขื่อนถึง 240,000 ไร่ ในขณะที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ไม่ได้กล่าวถึงผลเสียอันเนื่องมาจากน้ำเสียจากเขื่อนในอ่างเก็บน้ำเป็นเวลาถึง 3-5 ปีแรก ทั้งผลเสียบางประการของการสร้างเขื่อนก็ถูกประเมินค่าที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เช่น ผลเสียหายจากการปล่อยน้ำเสียลงพื้นที่เกษตรกรรมในช่วงแรก

แม้กระทั่งด้านสาธารณสุขที่อาจจะเกิดโรคใหม่ และสัตว์ป่าที่เริ่มมีน้อยลงแต่การประเมินมูลค่าของผลเสียกลับถูกประเมินให้ต่ำกว่าความเป็นจริง ผลเสียอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผ่านมามีปรากฏว่ามักจะมีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านในพื้นที่ในกรณีที่มีการชดเชยไม่ครบตามที่ตกลงกันไว้

ส่วนกรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้อ้างว่าจะสามารถผลิตไฟฟ้าได้ถึง 80 เมกกะวัตต์ แต่จากการสร้างเขื่อน เขี้ยวหลานพบว่าการผลิตไฟฟ้าที่ได้จากเขื่อนดังกล่าวได้เพียง 18% เท่านั้นแล้วจะนับประสาอะไรกับเขื่อนแก่งกรุงที่เป็นเขื่อนอเนกประสงค์เช่นเดียวกับเขื่อน เขี้ยวหลานที่จะสามารถผลิตไฟฟ้าได้เต็มประสิทธิภาพตามที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้ให้ข่าวต่อสื่อมวลชน

แม้ว่าการวิเคราะห์เชิงผลได้-ผลเสียจะวิเคราะห์โครงการดังกล่าวแล้วพบว่าไม่คุ้มกับการที่รัฐบาลจะลงทุนในโครงการดังกล่าว แต่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ก็ยังคงยืนยันที่จะสร้างโครงการนี้ให้ได้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จึงได้นำโครงการนี้เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแม้ว่าคณะรัฐมนตรีจะได้อนุมัติเงินงบประมาณให้สร้างเขื่อนดังกล่าวแล้วก็ตาม

จึงเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์เชิงผลได้-ผลเสียไม่สามารถบอกร่องผลสรุปของการกำหนดนโยบายของรัฐบาลได้แม้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ อ้างว่าถ้าไม่มีเขื่อนแก่งกรุงแล้วต่อไปภาคใต้ก็จะต้องขาดแคลนไฟฟ้าอย่างแน่นอน แต่ไม่มีใครคิดที่จะสร้างแหล่งผลิตไฟฟ้าอย่างอื่น ทั้งที่ผ่านมากการพัฒนาเทคโนโลยีของโซลาร์เซลล์และพลังงานแสงอาทิตย์ไม่ได้มีการพัฒนาในจุดนี้แต่อย่างใด แต่กลับมองว่าพลังงานแสงอาทิตย์จะไม่สามารถให้ไฟฟ้าได้เพียงพอ

และดูเหมือนว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จะเป็นฝ่ายชนะและน่าที่จะได้สร้างโครงการดังกล่าว แต่โครงการดังกล่าวได้รับการคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่อย่างรุนแรงถึงขนาดมีการยึดสถานีโทรทัศน์ช่อง 12 และปิดถนน เหตุการณ์นี้มีผลทำให้คณะรัฐมนตรีจำเป็นต้องยืดเวลาในการพิจารณาโครงการดังกล่าวออกไปอีก 6 เดือน เพื่อให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้ศึกษาข้อมูลและจัดการเกี่ยวกับน้ำเสียที่เกิดจากเขื่อนเขี้ยวหลาน ซึ่งเท่ากับว่ารัฐบาลต้องการซื้อเวลาเกี่ยวกับโครงการนี้ออกไปอีกและไม่สามารถดำเนินการอะไรต่อไปได้อีก แม้ว่าจะเลยเวลาที่คณะรัฐมนตรีได้กำหนดแล้วก็ตามแต่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ก็ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการอะไรได้ เพราะทางจังหวัดปฏิเสธที่จะให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เข้าไปดำเนินการใดทั้งสิ้นที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่านายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลกและเป็นลูกชายนายกรัฐมนตรีแสดงความคิดเห็นคัดค้านเรื่องนี้อย่างเต็มที่

ในขณะที่ผู้ศึกษาพบว่าถ้าประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ออกมาคัดค้านเรื่องนี้ รัฐบาลคงได้ดำเนินการก่อสร้างโครงการนี้ออกไปแล้ว แต่เป็นเพราะการก่อตัวของประชาชนในท้องถิ่นและกลุ่มนายภิญญา ช่วยปลอด เป็นผู้คัดค้านทันท่วงทีประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว ส่วนฝ่ายที่ให้การสนับสนุนก็คือกลุ่มของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีกลุ่มนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็น ส.ส.ในพื้นที่และยังมีกลุ่มบริษัทสุราษฎร์ป่าไม้และถูกคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่จะได้รับสัมปทานในโครงการดังกล่าวนี้ด้วย ในขณะที่บริษัทสุราษฎร์ป่าไม้เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นฐานทางการเงินของพรรคประชาธิปัตย์ด้วยเช่นกัน

แม้ว่าการวิเคราะห์ผลได้-ผลเสียของโครงการดังกล่าวจะวิเคราะห์ได้ว่าผลที่ได้ไม่คุ้มค่ากับผลเสียที่จะได้รับนั้น แต่จากการผลักดันของนายอนรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่เป็นคนคุมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯและนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี ที่เป็นบุคคลที่ผลักดันโครงการดังกล่าว จนกระทั่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเงินงบประมาณในการก่อสร้างเขื่อนดังกล่าว จนกระทั่งเกิดการคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่และจากนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลกซึ่งได้เดินทาง ไปดูพื้นที่บริเวณป่าที่จะนำมาใช้ในโครงการดังกล่าวด้วยตนเอง

การที่มติคณะรัฐมนตรีต้องถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งก็เป็นเพราะว่าประชาชนในพื้นที่ได้ทำการคัดค้านและเรียกร้องให้คณะรัฐมนตรียกเลิกมติการสร้างเขื่อนด้วย โดยนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ได้นำข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับป่าไม้ที่จะต้องสูญเสียจากการสร้างเขื่อนเสนอต่อ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีโดยตรง

ดังนั้นในการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีครั้งล่าสุดเกี่ยวกับโครงการนี้ ได้มีมติให้แขวนโครงการนี้ออกไปอีก 6 เดือน และเมื่อพ้นกำหนด 6 เดือนโครงการดังกล่าวก็ยังไม่มีการดำเนินการแต่อย่างใด โดยทางจังหวัดอ้างว่ารัฐบาลยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้

ดูเหมือนว่าโครงการนี้จะเน้นนโยบายสาธารณะที่เด่นชัดในแง่ของการเมืองที่เข้ามาแทรกแซงกับกระบวนการตัดสินใจ โดยมีการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์อย่างพรรคการเมืองซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ระดับชาติ กลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ทำธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้โดยตรง ทั้งยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังของพรรคการเมือง และกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนนี้หรือแม้กระทั่งกลุ่มที่ปรึกษาของท่านนายกรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในคราบของนักวิชาการที่ได้เข้ามาแสดงบทบาทในการตัดสินใจของท่านนายกรัฐมนตรีด้วย

3.3.3.2 ปัญหาของการตัดสินใจ 16

ประการแรก เกิดจากการที่ตัวแปรบางอย่างไม่สามารถตีค่าได้ ซึ่งทำให้มักถูกมองข้ามไปได้ง่ายๆ ทั้งที่ตัวแปรเหล่านั้นส่วนมากแล้วเป็นผลกระทบหลักอันเกิดจากโครงการเขื่อน นอกจากการตีค่าทรัพย์สินที่สามารถงอกเงยได้ต่ำกว่าความเป็นจริง ทั้งมักจะ ไม่ให้ความสำคัญกับตัวแปรที่มีความสำคัญอื่นๆ ด้วย เช่น เรื่องชนิดของพืชและสัตว์ป่าที่ยังไม่มีการศึกษา เรื่องหลักฐานทางโบราณคดี และเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น ตัวแปรเหล่านี้มักได้รับการพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่หาค่าไม่ได้ ซึ่งก็เลยถือว่าไม่มีราคาและไม่สามารถนับได้ สิ่งที่ทำค่าไม่ได้ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญและสิ่งที่ไม่สามารถนำมาประเมินค่าได้ก็ถือเป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญด้วยเช่นกัน การคำนวณอย่างไม่อาศัยหลักความเป็นจริงดังกล่าว แม้ในปัจจุบันจะลดน้อยลง เนื่องจากการคิดค้นเทคนิคการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ที่ซับซ้อนมากขึ้นมาอธิบาย แต่ก็ยังมีการใช้ดัง เช่นกรณีเขื่อนน้ำโจนในประเทศไทย ซึ่งโครงการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากกับผืนป่าเขตร้อนที่ดั่งที่สุดที่ยังหลงเหลืออยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากความล้มเหลวในการประเมินคุณค่าของสิ่งที่ไม่อาจตีค่าได้ง่ายๆ แล้ว ความล้มเหลวอีกประการหนึ่งของวิธีการวิเคราะห์แบบผลได้-ผลเสีย ก็คือ มักจะมีการประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับสูงกว่าความเป็นจริง เช่น ผลของการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างเขื่อนจะทำให้เกิดตะกอนจำนวนมากในอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีผลทำให้ช่วงอายุการใช้งานของเขื่อนสั้นลงกว่าที่เขียนไว้ในส่วนของผลตอบแทนการลงทุนในระยะยาว ซึ่งสิ่งนี้จะพบได้จากเขื่อนที่สร้างมาแล้วหลายแห่ง อัตราการผลิตกระแสไฟฟ้าที่เป็นอยู่จริง ในแต่ละปีก็มักจะต่ำกว่าตัวเลขที่เขียนไว้ในการคำนวณโครงการแต่แรก อันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องระหว่างศักยภาพในการผลิต กับความสามารถในการผลิตได้จริงของเขื่อน การตั้งสมมติฐานที่ผิดพลาดเรื่องความเอนกประสงค์ของเขื่อนก็ทำให้เกิดการให้มูลค่าเขื่อนสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น ดังกรณีประโยชน์ของเขื่อนในแง่การไฟฟ้าและการชลประทาน ผลพลอยได้อื่นๆ ของเขื่อนเช่นการท่องเที่ยว และการประมงก็ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นสิ่งที่อาจซับซ้อนๆ แกมเรื่องที่เขื่อนทำให้เกิดผลเสียหายต่อสันชนาการและการประมงในน้ำธรรมชาติก็ยังไม่มีการกล่าวถึงเสียอีก

16 แอดเวิร์ด โกลด์สมิซ และ นิโคลาส ยิวด์ยาร์ด, ผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจากเขื่อนขนาดใหญ่, หน้า 188-189.

คำตอบของปัญหาเหล่านี้ในทัศนะของผู้ศึกษาคือ การทำให้เทคนิคการวิเคราะห์ ผลได้-ผลเสียดังกล่าวมีความละเอียดซับซ้อนกว่าเดิม การเพิ่มความเข้าใจและใส่ใจกับเงื่อนไขขนาดใหญ่ ในแง่มุมที่กว้างขึ้นจะช่วยให้มองเห็นตัวแปรที่น่ามาประเมินคุณค่าเพิ่มมากขึ้น การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) จะช่วยได้มากขึ้นในการพิจารณาโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางสังคมถูกแปรเป็นตัวเงินเพื่อที่จะทำให้การประเมินผลเสียของเขื่อนใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น ส่วนในเรื่องผลประโยชน์ของเขื่อนนั้น ประสิทธิภาพที่ได้รับจากเขื่อนต่างๆ ที่มีอยู่ทำให้การลดข้ออ้าง เรื่องประโยชน์ของวิศวกรและทาลายประโยชน์ที่จะได้รับมีความเที่ยงตรงมากขึ้น ซึ่งในหลักการแล้วแม้แต่การวิเคราะห์ผลได้-ผลเสียจะมีความซับซ้อนขึ้นได้จริง แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมหลักเกณฑ์ เรื่องความชอบธรรมหรือไม่ของการสร้างเขื่อนได้ทั้งหมด แต่จะทำได้ก็เพียงการชี้ให้เห็นฐานะที่ผิดพลาดของเขื่อนที่มีอยู่แล้วและเห็นถึงลักษณะที่ไม่คุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการเขื่อนที่กำลังเสนอขึ้นมาใหม่หากได้นำเอาปัจจัยทั้งหมดมาพิจารณาประกอบเข้าด้วยกัน

แต่แม้กระนั้นปัญหาต่างๆ ก็ยังดำรงอยู่ ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (access to information) ซึ่งมักจะอยู่เฉพาะในมือของผู้เสนอโครงการ ซึ่งประเด็นนี้จะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

อีกประการหนึ่งก็คือ เป็นปัญหาประการต่อมาคือปัญหาเรื่องการตกลงกันว่า ปัจจัยอะไรบ้างที่ต้องนำมาสู่การพิจารณาและจะให้คุณค่าปัจจัยเหล่านั้นอย่างไร การวิเคราะห์ผลได้-ผลเสียที่มักถือกันว่าเป็นวิธีการแบบปรนัยนั้น ที่จริงแล้วจึงเป็นเพียงการทำตามคำสั่งและใช้ข้อมูลจากฝ่ายผู้เสนอโครงการและขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและการให้คุณค่าผลได้-ผลเสียแต่ละอย่าง ดังนั้น การมองว่าวิธีการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นวิธีการแบบปรนัยจึงคงเป็นสิ่งที่น่าตั้งคำถามอยู่

สำหรับฝ่ายผู้ไม่เห็นด้วยกับโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่แล้ว การเลือกใช้วิธีการแบบวิเคราะห์ผลได้-ผลเสียยังคงเป็นทางเลือกที่ยังมีปัญหา ในแง่หนึ่งการสามารถแจกแจงตัวแปรทั้งหมดอาจชี้ให้เห็นว่ามีหลายโครงการที่ไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้รู้สึกว่าการใช้วิธีการวิเคราะห์ที่ใช้ภาษาเดียวกันก็เป็นประโยชน์ได้ แต่อีกแง่หนึ่งการยอมรับวิธีการแบบนั้นเท่ากับเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับวิธีการและเทคนิคการประเมินคุณค่าซึ่งก็มักจะ ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเพียงพอ และที่สำคัญคือเป็นเทคนิควิธีการที่เปิดช่องให้มีการย้ายถ่ายเทข้อมูลได้ โดยสรุปแล้ว วิธีการวิเคราะห์แบบผลได้-ผลเสียที่มองตัวแปรอย่างรอบด้านมากขึ้น อาจเป็นประโยชน์ในระยะสั้นสำหรับบางโครงการที่สามารถมองเห็นของมูลบางด้านได้อย่างชัดเจน แต่สำหรับในระยะยาวแล้ว วิธีการดังกล่าวไม่อาจนับว่าเป็นยุทธวิธีที่เหมาะสมเนื่องจากเสี่ยงต่อการนำเอาเรื่องคุณค่าและผลประโยชน์ของมนุษย์ไปผูกติดกับการตลาด และต่อการถูกนำไปบิดเบือนโดยกลุ่มและประโยชน์ทางการเมืองบางกลุ่ม

ในแง่สุดท้ายของวิธีการวิเคราะห์แบบผลได้-ผลเสียที่จำเป็นต้องพิจารณากันอย่างใกล้ชิดก็คือเรื่องความเกี่ยวข้องกับกลไกเรื่องค่าชดเชยความเสียหาย ในทัศนะของเจ้าของโครงการแล้วถือว่าต้นทุนบางอย่างของเขื่อนไม่อาจนำมาคิดเป็นค่าชดเชยได้ แต่ทันทีที่โครงการนั้นผ่านการพิจารณาเรียบร้อยแล้วแล้วต้นทุนนั้น เช่น การสูญเสียชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ก็จะกลายเป็นสิ่งที่สังคมโดยรวมจะต้องสูญเสียร่วมกันโดยเจ้าของโครงการไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้การยอมรับวิธีการวิเคราะห์แบบผลได้-ผลเสียของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการจึงต้องกระทำไปพร้อมกับการใช้กลไกเรื่องค่าชดเชยความเสียหายมาตรวจสอบร่วมกัน เพื่อที่ผู้ต้องแบกรับเรื่องต้นทุนจะได้รับการชดเชยอย่างจริงจัง มิใช่ให้เพียงสิ่งที่เจ้าของโครงการเขียนในกระดาษเท่านั้น

3.3.3.3 จุดที่เป็นปัญหา

1. ประเด็นเรื่องข้อมูล โครงการนี้ถูกเริ่มต้นโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ซึ่งได้ส่งเรื่องนั้นไปยังสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเท่ากับว่าจุดเริ่มต้นของโครงการก็คือหน่วยงานของรัฐบาลและโครงการที่เสนอจะมีลักษณะสำเร็จรูป พร้อมในทุกด้านทั้งแง่การสำรวจโครงการและการเจรจาแหล่งเงินทุนซึ่งเรื่องนี้ต้องถือว่าเป็นการยากที่ฝ่ายค้านจะสามารถเสนอให้ทบทวนโครงการได้ ด้านเหตุผลที่เนื่องมาจากการที่ฝ่ายค้านจะหาข้อมูลมาโต้แย้ง ได้ยากกว่าฝ่ายผู้เสนอโครงการ ซึ่งมีเงินจ้างนักวิจัยมาสำรวจข้อมูลโดยที่อาจใช้เงินเพียงแต่ 1% ของโครงการเขื่อนทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นเงินนับล้านหรือหลายสิบล้านบาท

ในขณะที่เดียวกันการที่เจ้าของโครงการถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับทางราชการ แม้ชื่อนายนิกร จานง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสงขลา 17 จะได้ทำหนังสือเพื่อขอข้อมูลต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ ก็ถูกปฏิเสธว่าเป็นความลับของทางราชการ แต่อย่างไรก็ตาม ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตก็เลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลเฉพาะส่วนที่ดีที่สุดของโครงการเท่านั้น โดยจะเห็น

17 สัมภาษณ์ นิกร จานง, ส.ส. จังหวัดสงขลา พรรคชาติไทย, 13 พฤศจิกายน 2533.

ได้ว่าผลประโยชน์ของการทำโครงการที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น ทางกาไฟฟ้าฝ่ายผลิตไม่ได้อ้างถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้นและผลประโยชน์ที่กาไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้อ้างนั้นก็ปรากฏแล้วว่า ในการสร้างเขื่อนอื่นๆ ไม่ได้มีผลประโยชน์ตามที่อ้างเลย

ผลจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของการต่อสู้ด้วยข้อมลนี้เองที่ทำให้ฝ่ายด้านถูกมองในด้านงว่าไม่มีข้อมลการคัดค้านที่น่าเชื่อถือเพราะการสร้างเขื่อนจาเป็นที่จะต้องอาศัยเวลาในการรอคอยดผลจากการสร้างเขื่อนเสร็จสิ้นแล้ว และต้องอาศัยเงินทอนอีกจำนวนหนึ่ง ในการติดตามคผลที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่เกิดขึ้นที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องผ่านสื่อมวลชนเท่านั้นจึงจะสามารถทำให้ประชาชนทั้งประเทศได้ทราบว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น และมีผลกระทบอะไรตามมา แต่กรณีเรื่องข่าวสารที่จะส่งมายังสื่อมวลชนถูกควบคุมอย่างหนัก โดยจะเห็นได้จาก พ.ศ.2525 นั้น ข้าราชการไทยทั้งข้าราชการบำนาญและนักวิชาการในมหาวิทยาลัยได้รับคำสั่งห้ามมิให้แสดงความคิดเห็นเรื่องการคัดค้านโครงการ ในขณะที่กาไฟฟ้าฝ่ายผลิตสามารถใช้สถานีวิทยุ (ของทหาร) เพื่อการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่

ทั้งจากกรณีของการสร้างเขื่อนแก่งกรงนั้น จะพบว่าประชาชนที่มาทำการคัดค้านจะได้หยิบยกประเด็นเรื่องการประชาสัมพันธ์เป็นประเด็นในเรื่องการต่อรองด้วยเช่นกัน โดยในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2533 กลุ่มผู้คัดค้านกรณีการสร้างเขื่อนแก่งกรงประมาณ 1,000 คน ได้เข้ายึดสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 12 ที่ จ.สุราษฎร์ธานี ในขณะที่เดียวกันนายภิญญา ช่วยปลอดประธานคณะกรรมการเผยแพร่ข้อมลของรัฐยังได้กล่าวว่รัฐบาลมีข้อมลเพียงด้านเดียว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าที่ผ่านมารัฐบาลเพียงแต่ประชาสัมพันธ์และประกาศถึงแต่เรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับจากเขื่อนเพียงด้านเดียวเท่านั้น

3.3.4 การเมืองของเรื่องไฟฟ้าพลังน้ำแก่งกรง

3.3.4.1 ตัวละคร

จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของผู้ที่เสนอโครงการก็คือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่มักจะเสนอโครงการโรงไฟฟ้า ๗ ที่ต่างๆ ต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ในขณะที่เดียวกันที่การสร้างเขื่อนต่างๆ มักจะได้รับการอนุมัติโดยอ้างเหตุผลเรื่องทางออกของพลังงานและการจัดการทรัพยากรน้ำมารองรับ ทั้งๆ ที่การเสนอรายงานการสร้างเขื่อนและการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงประโยชน์ที่เขาทั้งหลายจะได้รับก็มักจะอาศัยสื่อสารมวลชนที่เป็นของรัฐบาล เช่น โทรทัศน์ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างดี

แม้ว่าในช่วงแรกรัฐบาลจะได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้เงินงบประมาณสนับสนุนในการสร้างเขื่อนแก่งกรุง แต่เนื่องจากความขัดแย้งทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยม นักศึกษาและการสนับสนุนจากนักการเมืองที่ต้องถูกผลกระทบในเรื่องคะแนนเสียงมีผลทำให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก ในขณะที่เดียวกันถ้ารัฐบาลตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป จะมีผลกระทบต่อรัฐบาลทันที เช่น ถ้ารัฐบาลยอมต่อข้อเรียกร้องของกลุ่มผู้คัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งกรุง ก็จะมีผลให้เรื่องเสถียรภาพของรัฐบาล โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์อาจจะงัดออกเสียงในการอภิปรายไม่ไว้วางใจในวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 ได้ และส่งผลทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องลาออก แต่ถ้ารัฐบาลประกาศว่าเห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนแก่งกรุง ผลก็คือจะทำให้การคัดค้านเรื่องการสร้างเขื่อนยืดเยื้อออกไปอีก และอาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อรัฐบาลมากขึ้นก็ได้ เพราะกลุ่มผู้คัดค้านได้ทำการยึดสถานีวิทยุ โทรทัศน์ช่อง 12 ของรัฐบาลไว้ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2533 และพร้อมจะทำการเผาสถานีด้วย

อีกทั้งเมื่อนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี หรืออีกสถานะหนึ่งก็คือลูกชายของนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศว่าไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนถึงขนาดได้เดินทางลงไปสำรวจพื้นที่ป่าด้วยตนเอง จึงมีผลทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้ทำการศึกษาต่อไปอีก 6 เดือน

ทางฝ่ายนายทวีศักดิ์ มหาสันตะหะ ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรมและพลังงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้ยืนยันด้วยว่า ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ต้องจ่ายเงินเป็นค่าดูแลรักษาป่าดังกล่าวตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2527 จนกระทั่งปัจจุบันโดยจ่ายปีละ 3-4 ล้านบาท และยืนยันด้วยว่ามีความจำเป็นต้องสร้างเขื่อนแก่งกรุงเพราะตามมติของคณะรัฐมนตรีไม่ได้บอกยกเลิกโครงการดังกล่าว แต่ขณะนี้ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้เพราะเจ้าหน้าที่ป่าไม้และหัวหน้าราชการจังหวัดบอกให้รอไปก่อน

ส่วนผู้ที่ให้การสนับสนุนการสร้างเขื่อนแก่งกรุงก็คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ส.ส. เขต 2 จ. สุราษฎร์ธานี เขต 2 พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีความสนิทสนมกับกลุ่ม 5 เสือสุราษฎร์ ซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าไม้ที่มาจากการรวมตัวของสมาชิกสภาจังหวัดและบริษัทสุราษฎร์ป่าไม้ จำกัด เพราะนายสมบุรณ์ วิแก้ว สมาชิกสภาจังหวัดสุราษฎร์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ส.จ. ของกลุ่มพลังสนับสนุนการสร้างเขื่อนและทำหนังสือถึงรัฐบาลให้เร่งสร้างชลประทานควบคู่กับการสร้างเขื่อนด้วย ในขณะที่เดียวกันกับการที่นายอาคม ไสสะอาด ซึ่งเป็นผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และเคยเป็น ส.ส. สอบตอกของพรรคประชาธิปัตย์

เป็นผู้มีสิทธิ์ที่จะให้สัมปทานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ในการตัดไม้หน้าเขื่อนกับบริษัท เอกชนรายใดก็ได้ เพราะในการสร้างเขื่อนเขี้ยวหลานทางองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้มอบให้เอกชนเป็นคนจัดการเรื่องนี้ทั้งหมด เพราะฉะนั้นจึงมีผลทำให้ป่าในอ่างเก็บน้ำเน่าเป็นเวลานานถึง 3-5 ปีเป็นอย่างต่ำ เพราะจากคำให้สัมภาษณ์ของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ว่าองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ มีหน้าที่ในการทำไม้จะนำไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจออกมาเท่านั้น

หลังจากการคาดคะเนพบว่า ผู้ที่คาดว่าจะได้รับสัมปทานจากองค์การฯ ในการตัดไม้หน้าเขื่อนก็คือ บริษัท สุราษฎร์ป่าไม้ จำกัด ซึ่งเป็นฐานการเงินให้กับนายสุเทพ และนายบัญญัติ ในขณะที่เดียวกันการเคลื่อนไหวของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตและนักการเมืองที่สนับสนุนให้มีการสร้างเขื่อน ซึ่งมีทั้งในรูปของการจัดตั้งมีอบชนมีอบที่คัดค้านการสร้างเขื่อน และทั้ง 2 กลุ่มต่างก็ได้รับผลประโยชน์ที่เป็นรูปตัวเงินในการสนับสนุนการดำเนินการต่างๆ

3.3.4.2 จุดเน้นในการตัดสินใจ

จะเห็นได้ว่าหลังจากที่กลุ่มที่แสดงการคัดค้านการสร้างเขื่อนได้ทำการเคลื่อนไหว จึงมีผลทำให้นายกรัฐมนตรีต้องมอบหมายให้นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายอนารัตน์ วัฒนพงศ์ศิริ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ลงไปสำรวจพื้นที่บริเวณที่ก่อสร้างเขื่อนแก่งกรุง ในขณะที่นายภิญญา ได้เสนอว่าในกรก่อสร้างเขื่อนรัชชประภา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตไม่สามารถจัดระบบชลประทานให้แก่พื้นที่การเกษตรตามจำนวนเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งไม่สามารถดำเนินการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาตรการที่กำหนด

จากการคัดค้านของกลุ่มที่ไม่ต้องการให้สร้างเขื่อนแก่งกรุงที่ได้เข้ายึดสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 12 รวมถึงการที่นายสุเทพ ซึ่งอยู่ในกลุ่ม ส.ส.ภาคใต้ของพรรคประชาธิปัตย์และได้รับการสนับสนุนจากพรรคเพราะไม่มีมติจากพรรคในการแสดงความคิดเห็นของนายสุเทพ ในขณะที่เดียวกัน นายจรินทร์ ลิขณวิศิษฐ์ ส.ส.พังงา ในฐานะรองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ ยังให้สัมภาษณ์ด้วยว่าเป็นสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีความเป็นไปได้ที่พรรคประชาธิปัตย์จะงดออกเสียงในวันลงคะแนนอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2533 ถ้านายกรัฐมนตรีตัดสินใจให้ยกเลิกเรื่องการสร้างเขื่อน

จะเห็นได้ว่าการเริ่มต้นของการเสนอโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ เขื่อนแก่นกรุง โดยกลุ่มขุนนางนักวิชาการซึ่งผู้ศึกษาเรียกว่าข้าราชการประจำหรือในกรณีศึกษานี้ก็คือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ที่มีความต้องการไฟฟ้าเพื่อประชาชนในภาคใต้ตามที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้อ้างไว้ ในขณะที่เดียวกันพรรคประชาธิปัตย์โดยการนำของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี และถือว่าเป็นบุคคลที่มีกลุ่ม ส.ส.ภาคใต้ ซึ่งมีจำนวน 17 คน จากจำนวน ส.ส.ของพรรคทั้งหมด 48 คน ให้การสนับสนุนอีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากบริษัทสุราษฎร์ป่าไม้ และชาวบ้านใน อ.คีรีรัฐนิคม ซึ่งจะได้อานิสงส์จากการสร้างเขื่อนเพื่อการเกษตรกรรม ทั้งอำเภอเมืองยังเป็นเขตคะแนนเสียงของนายสุเทพด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ชาวบ้าน อ.กาญจนประติษฐ์ ซึ่งเป็นเขตคะแนนเสียงของนายภิญญา ช่วยปลอด ส.ส.สุราษฎร์ธานี พรรคกิจสังคมซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้กับชาวบ้านได้เข้าใจเรื่องการสร้างเขื่อนฯ แต่เป็นที่รู้กันว่านายภิญญา ไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนครั้งนั้นมาก

จึงไม่เป็นการแปลกแต่อย่างใดที่มีกลุ่มชาวบ้านทั้งคัดค้านและเห็นด้วย ออกมาแสดงความคิดเห็นตรงกันข้ามกัน เช่นนี้ในสถานที่เดียวกัน แต่ดูเหมือนว่ากลุ่มคัดค้านในท้องถิ่นจะแสดงพลังการต่อต้านที่ค่อนข้างจะรุนแรงซึ่งเป็นเพราะเมื่อครั้งที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้ทำการก่อสร้างเขื่อนเขี้ยวหลานนั้น เขื่อนเขี้ยวหลานไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ไม่ว่าจะเป็น เรื่องการผลิตไฟฟ้าหรือการกักเก็บน้ำเพื่อเกษตรกรรม แต่ปรากฏว่าน้ำในเขื่อนเขี้ยวหลานเน่าเหม็นเป็นอย่างมาก

ดังนั้น พลังการคัดค้านจึงดูเหมือนจะรุนแรงและยังได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อน เพราะมีผลทำให้ไม่ตกท่วายเป็นอย่างมาก ประกอบกับปีที่จะมีการดำเนินการสร้างเขื่อนนั้นรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ มีปัญหาเรื่องไม่เข้ามาเป็นปัญหาอย่างมาก เช่น กรณีการจับไม้ของ พล.ต.ท.ประทีป สันติประภพ ซึ่งเข้าจับกุมนายกิตติ ดำเนินชาญวิชัย ซึ่งเป็นนักธุรกิจเกี่ยวกับไม้จนกระทั่งเป็นข่าวอื้อฉาว และการประโคมข่าวเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการตัดไม้เหนือเขื่อนและบริเวณอ่างเก็บน้ำ ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นกลุ่มของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ทั้งบุคคลที่มีอำนาจในการตัดไม้และให้สิทธิในการให้สัมปทานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ก็เป็นคนของพรรคประชาธิปัตย์ด้วย

ประเด็นที่สำคัญที่สุดก็คือ พลังการต่อต้านจากประชาชนที่ทำการคัดค้านกับกลุ่มพรรคการเมืองอย่างพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงการต่อต้านจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมและกลุ่มนักศึกษา จึงทำให้พลังการคัดค้านการสร้างเขื่อนมีพลังการต่อรองมากกว่ากลุ่มสนับสนุนการสร้างเขื่อนของพรรคประชาธิปัตย์ที่ในขณะนั้น

ต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องที่ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้อนุมัติให้บริษัท ส่วนป่ากิตติ โดยมีนายกิตติ ตาเนินชาญวิชัย วุฒิสมาชิกและเป็นฐานทางการเงินของพรรคประชาธิปัตย์ถูกจับกุม เรื่องการปลุกป่าเกินจำนวนที่ขออนุมัติด้วย

แม้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จะมีความต้องการไฟฟ้าตามที่อ้างมากเพียงใด ก็คงไม่สามารถดำเนินการเรื่องนี้ได้ เพราะได้รับการคัดค้านอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ที่มีนายกิตติฯ ช่วยปลดปล่อยให้การสนับสนุนทางการเงิน กลุ่มอนุรักษ์นิยมและกลุ่มนักศึกษาที่ทำการต่อต้านอย่างต่อเนื่อง

ผลในท้ายที่สุดก็คือ นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ลูกชายนายกรัฐมนตรีในฐานะที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก ก็ได้เดินทางไปดูเรื่องนี้ด้วยตนเองและพูดกับผู้ที่เชื่อว่าตนไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนนี้ ปัจจุบันเหล่านี้ พอมองเห็นได้ว่าการต่อสู้ด้วยพลังของกลุ่มคัดค้านจะมีพลังมากกว่ากลุ่มที่ให้การสนับสนุนการสร้างเขื่อน และความรุนแรงของการต่อต้านก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นความจำเป็นอยู่เองที่นายกรัฐมนตรีจะต้องตัดสินใจปัญหาด้วยการไม่เผชิญกับปัญหา เพราะถ้าดูจากบุคคลิกของ พล.อ.ชาติชาย แล้วจะพบว่าอาชีพของนักการทูตจะแก้ปัญหาด้วยการหลีกเลี่ยงความรุนแรงของเรื่องที่เกิดขึ้น